

به نام خدا

اخلاق حرفه ای – PROFESSIONALISM

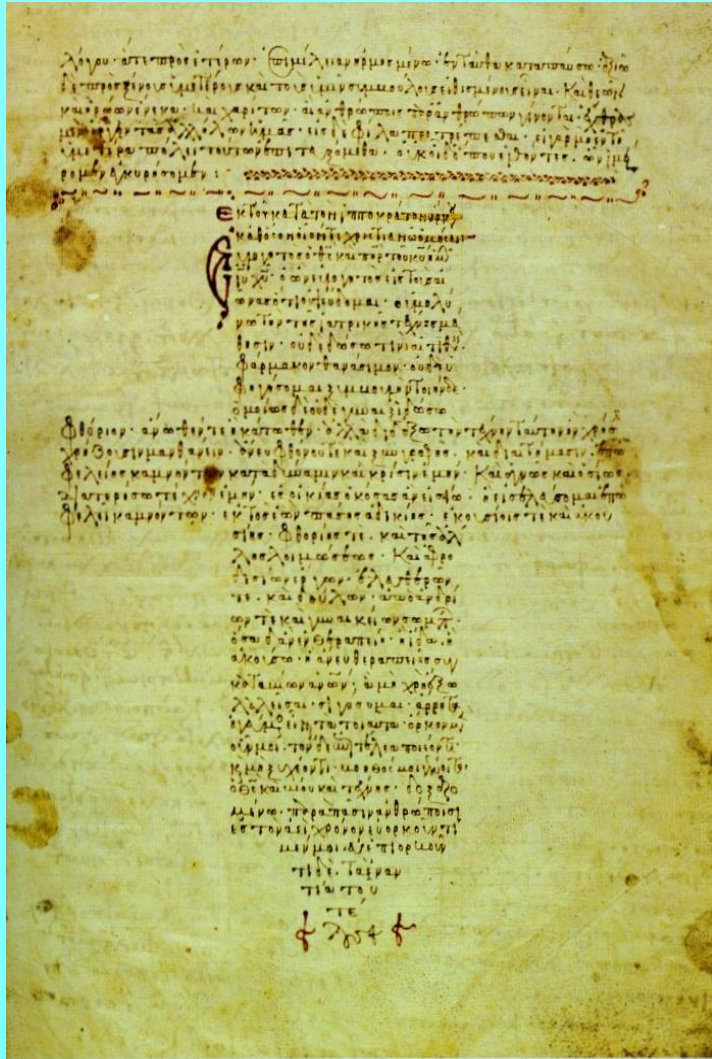
مرور منشور اخلاقی

- دکتر نوشین سجادی
- مسئول درس آداب پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اراک

• اخلاق حرفه‌ای یعنی افراد شاغل در موقعیت‌های حرفه‌ای از مهارت‌ها و دانش خود برای انجام کار بهره می‌گیرند. این افراد قادر به قضاوت، اعمال مهارت‌ها و دانش و تصمیم‌گیری بر اساس دانش خود در شرایطی که عموم جامعه به دلیل نداشتن این دانش و مهارت قادر به این کار نیست هستند.

• چگونگی استفاده از این دانش و مهارت در هنگام ارائه خدمات به جامعه یک مسئله اخلاقی و موضوع اخلاق حرفه‌ای است.

- اخلاق حرفه‌اي (professional ethics): يکي از شعبه‌هاي دانش اخلاقي است که مي‌کوشد به مسائل و ارزش‌هاي اخلاقي حرفه‌هاي گوناگون پاسخ داده و براي آن قواعد، ضوابط و اصول خاصي در محيط حرفه‌اي متصور گردد به عبارت ديگر وجدان و فطرت خویش در انجام کار حرفه‌اي رعايت کنند بدون آنکه الزام خارجي داشته باشند يا در صورت تخلف به مجازات‌هاي قانون دچار شوند.

- یکی از قدیمی‌ترین نمونه‌های اخلاق حرفه‌ای سوگندنامه بقراط است که امروزه نیز پزشکان برای تعهد به آن سوگند یاد می‌کنند.

- متن کامل سوگند نامه

- من به آپولون، پزشک آسکلیپوس، هیژیا و پاناکیا سوگند یاد می‌کنم و تمام خدایان و الهه‌ها را گواه می‌گیرم که در حدود قدرت و بر حسب قضاوت خود مفاد این سوگند نامه و تعهد کتبی را اجرا نمایم. من سوگند یاد می‌کنم که شخصی را که به من حرفه پزشکی خواهد آموخت مانند والدین خود فرض کنم و در صورتی که محتاج باشد درآمد خود را با وی تقسیم کنم و احتیاجات وی را مرتفع سازم. پسرانش را مانند برادران خود بدانم و در صورتی که بخواهند به تحصیل پزشکی پردازند بدون مزد یا قراردادی حرفه پزشکی را به آن‌ها بیاموزم.

- اصول دستورهای کلی، دروس شفاهی و تمام معلومات پزشکی را جز پسران خود، پسران استادم و شاگردانی که طبق قانون پزشکی پذیرفته شده و سوگند یاد کرده‌اند به دیگری بیاموزم. پرهیز غذایی را بر حسب توانایی و قضاوت خود به نفع بیماران تجویز خواهم کرد نه برای ضرر و زیان آن‌ها و به خواهش اشخاص به هیچکس داروی کشنده نخواهم داد و مبتکر تلقین چنین فکری نخواهم بود. همچنین وسیله سقط جنین در اختیار هیچیک از زنان نخواهم گذاشت.

- با پرهیزگاری و تقدس زندگی و حرفه خود را نجات خواهم داد. بیماران سنگ دار را عمل نخواهم کرد و این عمل را به اهل فن واگذار خواهم نمود. در هر خانه‌ای که باید داخل شوم برای مفید بودن به حال بیماران وارد خواهم شد و از هر کار زشت ارادی و آلوده‌کننده به خصوص اعمال ناهنجار، با زنان و مردان، خواه آزاد و خواه برده باشند، اجتناب خواهم کرد. آنچه در حین انجام دادن حرفه خود و حتی خارج از آن درباره زندگی مردم خواهم دید یا خواهم شنید که نباید فاش شود به هیچکس نخواهم گفت زیرا این قبیل مطالب را باید به گنجینه اسرار سپرد.

- اگر تمام این سوگندنامه را اجرا کنم و به آن افتخار کنم از ثمرات زندگی و حرفه خود برخوردار شوم و همیشه بین مردان مفتخر و سربلند باشم، ولی اگر آن را نقص کنم و به سوگند عمل نکنم از ثمرات زندگی و حرفه خود بهره نبرم و همیشه بین مردان سرافکنده و شرمسار باشم.

اخلاق حرفه ایی چیست؟

- مجموعه‌ای از قوانین که در وهله اول از ماهیت حرفه و شغل به دست می آید.
 - اخلاق حرفه ای، يك فرایند تفکر عقلانی است که مجموعه ای از کنش ها و واکنش های اخلاقی پذیرفته شده است که از سوی سازمان ها و مجامع حرفه ای مقرر می شود تا **مطلوب ترین روابط اجتماعی** ممکن را برای اعضای خود در اجرای وظایف حرفه ای فراهم آورد.
 - رفتاری متداول در میان اهل یک حرفه است.
 - مدیریت رفتار و کردار آدمی هنگام انجام دادن کارهای حرفه‌ای است.
- Deontology به معنای وظیفه شناسی (علم اخلاق شناسی) است

- به موقع حاضر شدن در محل کار؛
- کمی بیشتر سر کار ماندن؛
- انجام کار، بیشتر از حداقل مقدار؛
- بهبود و توسعه مهارت‌ها؛
- قبول کردن انجام بخشی از کار در خانه.

وظایف مدیران در اخلاقی کردن سازمان

- ارزشیابی عملکردهای اخلاقی کارکنان
- اخلاقی کردن هدف‌های سازمان
- اشاعه ارزش‌ها و مسائل اخلاقی در سازمان
- اخلاق‌ورزی در زندگی شخصی
- اهمیت دادن به اخلاق حرفه‌ای در شغل
- برخورد عقلانی و روشمند در مواجهه با مشکلات اخلاقی پیش‌آمده در سازمان و اقدام برای برطرف کردن آن‌ها
- عنایت خاص به آموزش اخلاق حرفه‌ای
- تهیه و تدوین منشور اخلاقی مربوط به سازمان با مشارکت همه اعضای سازمان

- - اصول برای یک موقعیت واحد در یک شرایط خاص طراحی شده اند
- - ارزش این اصول با توجه به زمینه ای که در آن قرار گرفته ، مشخص می شود
- - اصول وسیع بوده و بصورت جملات کلی وظایف را مشخص می سازد
- - آنها بیانگر ایده آل های اخلاقی در حالت کلی هستند و برای موضوع خاصی طراحی نشده اند

اصول اخلاقی اساسی

اصل احترام به حق انتخاب و استقلال بیمار (Respect for autonomy)

اصل عدم اضرار (Non malbeneficence)

اصل سودرسانی (Beneficence)

عدالت (Justice)

- **پترناليسم يا اتونومي**

- تا اوایل قرن بیستم رویه پزشکان بیشتر مبتنی بر روش پترناليسم بود یعنی رابطه پزشک با بیمار همانند رابطه یک پدر با فرزند تعریف می شد که در آن پزشک حق داشت با توجه به برداشت و فهم خود ، آنچه به نفع بیمار بود تشخیص دهد و به عبارتی از جانب بیمار برای او تصمیم بگیرد. اما امروز با توجه به تحولات فراوان در عوامل مداخله گر اجتماعي و پیشرفتهای شگرف پزشکی روز به روز توجه به اتونومي ضروري تر شده است.
- اگر چه پترناليسم در مواردی که بیماری فوریت دارد و بیمار به صورت فوري و حاد مراجعه کرده است و در اورژانس های پزشکی غیر قابل اجتناب است.

اختلاف نظر با خانواده بیمار

- بهتر است تا حد امکان از اختلاف نظر با خانواده بیمار خودداری کنید. اختلاف نظرها می تواند کل روند مراقبت را از مسیر خارج کند. بنابراین، حفظ روابط خوب با اعضای خانواده و برخورد با آنها با احترام و صمیمیت بسیار مهم است. درک کنید که اعضای خانواده می ترسند و نیاز به آرامش دارند.
- چند قدم ساده وجود دارد که می توانید برای جلوگیری از اختلافات در طولانی مدت انجام دهید. هنگام ملاقات با خانواده، این مراحل می تواند به ایجاد فضای اعتماد کمک کند:

• وقتی با آنها صحبت می کنید، به جای ایستادن، بنشینید. این مکالمه و تعامل را در سطح برابری قرار می دهد.

• از خانواده بخواهید در مورد بیمار صحبت کنند. اگر احساس کنند که شما درکی از بیمار به عنوان یک انسان دارید، بیشتر به شما اعتماد خواهند کرد و خواهید آموخت که چگونه با بیمار ارتباط برقرار می کنند.

• علاقه اعضای خانواده به بیمار را تحسین کنید.

• در مورد آنچه در هر مرحله از فرآیند مراقبت اتفاق می افتد بحث کنید. اعضای خانواده که احساس می کنند در کنار شما هستند به احتمال زیاد متحدان شما خواهند بود.

NONMALBENEFICENCE

- آسیب نرسان
- از آسیب دوری کن
- از آسیب جلوگیری کن
- احتمال تحمیل
- آسیب به بیمار در زمینه پزشکی تنها زمانی که ثانویه به سایر ارزشهای اخلاقی - بخصوص زمانی که مزایای آن بر آسیب ارجحیت داشته باشد، قابل توجیه است.

BENEFICENCE

- در جهت منافع بیمار اقدام کن
- با توجه به اهداف معمول پزشکی
- با احترام به اصول و ارزشهای بیمار

JUSTICE

- “ به هر کسی آن چیزی را بده که می بایست داد.”
- • با توجه به:
- – شایستگی
- – نیاز
- – تساوي
- – توانایی براي همکاري

فاش کردن اشتباهات به بیماران

- وقتی خطاهای پزشکی را آشکار می کنید، کجا را خط می کشید؟ در یک نظرسنجی Medscape در سال 2016، 78٪ گفتند که هرگز قابل قبول نیست که از فاش کردن یک اشتباه اجتناب کنیم، اما 7٪ گفتند که قابل قبول است و 14٪ گفتند که بستگی به موقعیت دارد.
- برخی از خطاها ارزش مطرح کردن ندارند. توضیح یا عذرخواهی محدود یا بدون هیچ توضیحی
- هر بار فاش شدن اشتباه پتانسیل کاهش اعتماد بیمار به پزشک را دارد.
- دلیلی برای جلب توجه بیمار به اشتباهاتی که هیچ آسیبی به همراه نداشته است وجود ندارد. با این حال، باید در مورد همه اشتباهات، حتی اشتباهات جزئی درس گرفت.

پذیرش هدیه از طرف بیمار یا اطرافیان وی

- بیماران به دلایل زیادی به پزشک هدیه می دهند. تأثیر متقابل این عوامل پیچیده است و پزشکان باید قبل از پذیرش یا رد هدیه، آنها را با حساسیت در نظر بگیرند.

- پزشکانی که بیمار به آنها هدیه می دهد باید:
- نسبت به ارزش هدیه نسبت به امکانات بیمار یا پزشک حساس باشند.
- پزشکان باید هدایایی را که به طور نامتناسب یا نامناسب بزرگ هستند، رد کنند.
- یا در مواقعی که پزشک از اینکه همکارانش بدانند هدیه پذیرفته شده است، ناراحت است نیز باید هدیه رد شود.
- اجازه ندهید که هدیه یا پیشنهاد یک هدیه بر مراقبت پزشکی بیمار تأثیر بگذارد.
- اگر پزشک دلیلی برای این باور دارد که پذیرش هدیه برای خانواده بیمار مشکلات روحی یا مالی ایجاد می کند، هدیه بیمار باید رد شود.
- پزشکان ممکن است بخواهند با رعایت دستورالعمل های اخلاقی، به بیمار یا خانواده آنها به جای هدیه دادن کمک خیریه کنند.

• **charity**

مشارکت دادن دانشجویان پزشکی در مراقبت از بیمار

- داشتن تماس با بیماران برای آموزش دانشجویان پزشکی ضروری است و هم بیماران و هم عموم مردم از مراقبت های یکپارچه ای که توسط تیم های مراقبت های بهداشتی که شامل دانشجویان پزشکی می شود، بهره مند می شوند.
- با این حال، تعهد به توسعه نسل بعدی پزشکان باید با آزادی بیماران در انتخاب اینکه از چه کسی درمان می شوند، متعادل باشد.

- همه پزشکان تعهد دارند که اطمینان حاصل کنند که بیماران آگاه هستند که دانشجویان پزشکی ممکن است در مراقبت از آنها شرکت کنند و این فرصت را دارند که مراقبت از دانشجویان را رد کنند. پزشکان مراجعه کننده ممکن است بهترین گزینه برای انجام این تعهد باشند. قبل از مشارکت دادن دانشجویان پزشکی در مراقبت از بیمار، پزشکان باید:

- مزایای مشارکت دانشجویان پزشکی در مراقبت از آنها را به بیمار توضیح دهید.

- بیماران را در مورد هویت و وضعیت آموزشی افراد درگیر در مراقبت آگاه کنید. دانشجویان، سرپرستان آنها و همه متخصصان مراقبت‌های بهداشتی باید از گیج‌کننده بودن اصطلاحات خودداری کنند و خود را به درستی به بیماران معرفی کنند.

- به بیمار اطلاع دهید که کارآموزان قبل از انجام یک procedure زمانی که بیمار به طور موقت incapacitated می‌شود، شرکت خواهند کرد.

- در مورد مشارکت دانشجویان در مراقبت با جانشین بیمار زمانی که بیمار فاقد ظرفیت تصمیم‌گیری است، بحث کنید.

- تأیید کنید که آیا بیمار مایل است به دانشجویان پزشکی اجازه دهد در مراقبت شرکت کنند؟

وظایف دستیاران در زمینه اخلاق حرفه ای

- ۱- تعامل صادقانه با بیماران، از جمله شناسایی واضح خود به عنوان اعضای تیمی که تحت نظارت پزشک معالج است و روشن کردن نقشی که آنها در مراقبت از بیمار ایفا خواهند کرد. در صورت امتناع بیمار از مراقبت از یک مقیم یا همکار، آنها باید به پزشک معالج اطلاع دهند.
- ۲- مشارکت کامل در سازوکارهای ایجاد شده در برنامه‌های آموزشی و سیستم‌های بیمارستانی برای گزارش و تجزیه و تحلیل خطاها. آنها باید با پزشک معالج در انتقال خطاها به بیماران همکاری کنند.
- ۳- بر سلامت و سطح هوشیاری خود نظارت کنند تا این عوامل توانایی آنها را برای مراقبت ایمن از بیماران به خطر نیندازد..

پزشکان درگیر در آموزش دستیاران و همکاران باید:

۱- اقداماتی را انجام دهید تا اطمینان حاصل شود که برنامه‌های آموزشی به گونه‌ای طراحی شده‌اند که برای فرآیند یادگیری و همچنین برای ارتقای رفاه و منزلت بیمار طراحی شده‌اند.

۲- رسیدگی به امتناع بیمار از مراقبت از سوی مقیم یا همکار. اگر پس از بحث، بیمار مایل به شرکت در آموزش نباشد، پزشک ممکن است دستیاران یا همکاران را از مراقبت بیمار حذف کند. در صورت لزوم، پزشک ممکن است مراقبت از بیمار را به پزشک یا خدمات غیرآموزشی یا مرکز مراقبت بهداشتی دیگری منتقل کند.

۳- مقررات مربوطه را رعایت کنید و با منابع سازمانی مناسب مانند کمیته اخلاق مشورت کنید تا تعارضات آموزشی یا مراقبت از بیمار را که در دوره آموزشی ایجاد می‌شود، حل کنید. همه طرف‌های درگیر در چنین درگیری‌ها باید همچنان رفاه بیماران را اولویت اول بدانند. حل تعارض نباید تنبیهی باشد، بلکه باید به منظور کمک به ساکنان و هموطنان برای تکمیل موفقیت آمیز آموزش باشد.

مدیریت تضاد منافع

- "هدف اولیه حرفه پزشکی ارائه خدمت به بشریت است. پاداش یا سود مالی یک هدف فرعی است. پزشکان تحت هیچ شرایطی نباید منافع مالی خود را بالاتر از رفاه بیماران خود قرار دهند.
- درمان یا بستری شدن در بیمارستان که عمداً بیش از حد یا ناکافی باشد، عمل غیر اخلاقی است. پزشکان نباید درمان بیهوده و غیر ضروری را انجام دهند که ممکن است صرفاً به نفع مالی پزشک یا به نفع بیمارستان یا سایر سازمان های بهداشتی درمانی که پزشک با آن وابسته است، هزینه های بیهوده را به همراه داشته باشد.
- در مواردی که منافع اقتصادی بیمارستان، سازمان بهداشت و درمان یا سایر نهادها با رفاه بیمار در تضاد باشد، رفاه بیمار در اولویت قرار دارد.

نمونه

- بیمار کودک 9 ساله ای بود که اولین دوره شیمی درمانی خود را با تشخیص لوسمی حاد به پایان رسانده بود و اکنون برای دوره دوم شیمی درمانی مراجعه کرده بود. بخش هماتولوژی بیمارستان تخت خالی نداشت و به
- احتمال قوی به زودی هم خالی نمی شد. استاد بین بستری در بیمارستان خصوصی یا بستری در یکی از بخش های دیگر بیمارستان پدر کودک را مخیر نمودند.
- پدر بیمار به دلیل مسایل مالی خواهان بستری در همین بیمارستان بود. تنها بخش عفونی تخت خالی داشت. استاد به پدر بیمار توضیح دادند که این مسئله شاید خطرناک باشد ولی پدر بیمار قبول نمی کرد.

مرحله 1: شناسایی و گردآوری اطلاعات

- آیا بستری بیمار اورژانسی است یا ایجاد فاصله بین دفعات کموتراپی مقدور است؟ حداکثر تا چه مدت می توان بین دوره های کموتراپی فاصله گذاشت؟
- در صورت عدم امکان تاخیر در بستری آیا جابجایی در بیماران جهت ایجاد تخت خالی در بخش بجز عفونی مقدور است؟
- آیا بستری در بخش دولتی دیگر امکانپذیر است؟
- آیا فرد جایگزین در تصمیم گیری برای کودک از عواقب بستری در بخش عفونی بخوبی مطلع شده است؟
- آیا رضایت نامه کتبی جهت پذیرفتن عواقب آن امضاء نموده است؟
- آیا فرد جایگزین از معیارهای مناسبی برای تصمیم گیری خود استفاده می کند؟
- آیا عوامل اقتصادی موثر بر تصمیم گیری قابل رفع است؟
- آیا پزشک ارائه دهنده خدمت تعارض منافع دارد؟

مرحله 2: تجزیه و تحلیل اطلاعات و بررسی انتخاب های ممکن

- هماهنگی با بخش دولتی دیگری جهت بستری بیمار انجام دهیم.
- با تشریح کامل اهمیت بستری به موقع و عواقب بسیار خطرناک بستری در بخش عفونی ، پدر را به هزینه بخش خصوصی راضی نمائیم.
- از اتاق ایزوله در بخش عفونی و یا جابجایی بیمار در بخشهای دیگر استفاده کنیم.

مرحله 3 : اولویت بندی راه حل‌های مختلف

- راه حل‌های پیشنهادی را با تبیین اصول و ارزش‌هایی که در مسئله وجود دارد بررسی کنیم.
- — سود رسانی به بیمار ← باید تلاش شود بیمار در اولین فرصت ، بستری و شیمی درمانی خود را دریافت کند.
- — اصل عدم اضرار ← از بستری بیمار در بخشی که ممکن است خطرات و عواقب وخیم داشته باشد پرهیز شود.
- — خود مختاری بیمار ← بیمار حق دارد پزشک و محل ارائه خدمت پزشکی خود را انتخاب نماید.
- — اصل عدالت ← بیمار حق دارد در بخشی غیر از عفونی که احتمال عوارض کمتری دارد بستری گردد ، حتی اگر به جابجایی بیمار دیگری که این ریسک را ندارد منجر شود.

مجلس شورای اسلامی ایران

منشور اخلاقی دانشگاه

ما مدیران و کارکنان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اراک خود را به عنوان خدمتگذاران جامعه آماده خدمت مشتاقانه به مراجعین دانسته کرامت انسانی آنان را ارج نهاده همواره ذکر (ان اکرمکم عند اللکم) را الگوی عملی خویش قرار می دهیم.

حضور به موقع در محل کار ، خوش رو بی ، منانت در رفتار ، آراستگی ظاهر و شکیبا بی را وظیفه خویش می دانیم.

خدماتمان همواره مزین به صداقت ، امانت داری ، رازداری ، نظم و سرعت عدالت و رفتار یکسان با مراجعین ، تسلط بر قوانین ، انتقاد پذیری و دوری از مفاسد اداری خواهد بود.

با بهره گیری اطلاعات مستند ، راهنما بی بهنگام و استفاده صحیح از امکانات و تجهیزات به منظور ارائه خدمات مطلوب تر ، از اتلاف وقت ارباب رجوع پیشگیری می نمائیم .

با ایجاد فضای دو ستانه ، مشارکت همگانی ، وحدت عمومی و همدلی ، شایسته سالاری را محقق می نمائیم .

ارتقاء سطح سلامت مردم و بهداشت نسل حاضر و نسلهای آینده ، درمان صحیح و به موقع بیماران و تربیت نیرو های متخصصی و متعهد را سرلوحه کار خود قرار می دهیم .

ایجاد فرهنگ صرفه جویی ، بهبود مستمر در روشها و برقراری اعتدال بین زندگی شغلی و خانوادگی از اهداف ما خواهد بود .

